

Előfizetési díj.

Videkekre postán vagy helyben házhoz
Bécsre 6 frt.
Pécsre 6 frt.
Negyedévre 3 frt.
Egy óra helyben 1 frt.
Videkről egy hónapra előfizetést nem fogad-
hatunk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő
napok kivételével.

KELET

Hirdetési díjak:

Ötször használt garmond sor vagy annak
tere 6kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr.
Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvez-
ményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket felvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22). Haasen-
stein et Vogler Wien
Wallfischgasse Nr. 10.

Nyilttérli cikkek
garmond sora után 25 kr. fizetendő

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztői szállítás:
Belső-szénutca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékesítők díjaztatnak.
Készítők nem adnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap
1874 évi folyamára.

„KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy óra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben pos-
tai utalvánnyal kiadó Stein János könyv-
kereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tisztelapdánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

lott. Mert hasztalan tagadnók — de nem is
szándékozunk tagadni — azt, hogy a balközép
bomlásával szakadásnak indult a Deák-pártnak
egykor oly tömör phalanxa is. Mindkét olda-
lon valóságos deroute-al találkozunk, nevezék
azt bár a politica idomos nyelvén új „zászló-
bontogatás”-nak. Nem csak a fegyelem lazult
meg, nem csak egyesek foglalnak el a párt
kebelén belől az eddiginél tüggetlenebb állást:
maga a pártkötelek szakadt szét, maga az
eddig pártok physical existenciájának utolsó
életlánya fenyeget teljes kihalással.

Vajmi könnyen vigasztalódhatnánk e je-
lenség fölött, vajmi hajlandók volnánk egy jobb
jövőnek előhírnökét, az eddiginél egészséges
pártalakulás kezdeményezését szemlélni benne,
ha a mindennapi tapasztalás durva kezekkel
el nem osztatna az ily illusionnak még csak le-
hetőségét is.

Közéletünk fájának e kinővései nem ter-
mest igerő lombok, hanem fattyuhajtások; nem
pártok, a szó political értelmében, hanem —
szinte kivétel nélkül — factiók!

Factiók, melyek mögött hasztalan kere-
sünk egyetlen eszmét, egy irányadó vezérrelvet;
factiók, melyek a közérdeket még csak taka-
rólul is feleslegesnek tartják használni; factiók,
melyeknek egy része még lételet sem meri
nyilvánosan bevallani, s csak alattomban üzi
cselszövő fondorlatait; factiók, melyeket a mez-
telen önzés, a tényleges hatalom megbuktatása
s helyének elfoglalása vezérel, melyekre bizo-
nyos értelemben szinte kivétel nélkül alkalm-
mazható volna egyiköknök cynicus elnevezése
a „vacsora-párt”.

A volt balközép legjelesebbjei a helyett,
hogy az általuk is immár nem oppugnált köz-
jogi alapon a Deák-párt jelentékeny többségé-
vel karöltve egy nagy liberalis párt alkotását
kísértenék meg, egymással s egymás ellen foly-
tatnak hónapokon át meddő polemikákat. S a
kiket még inkább el kell itélnünk, a Deák-
párt nem egy vezértérria, mintha paradicsomi
állapotok idylljét élne az ország, épen most
látja az időt elérkezettnek arra, hogy kibont-
sák apró lobogókat, fondorkodjanak a kormány
ellen, és hogy még maróbb legyen a helyzet
írónája — kárhoztassák a kormány erőtlenségét.

Nem látják, vagy nem akarják belátni,
hogy ily viszonyok közt erős, erélyes kormány
a lehetőségek sorába tartozik, s hogy azt
kicsinyes sérelmeik, ambícióik s önző mellékér-
deik háttérbe szorításával fenntartani és bizo-
tosítani főleg nekik jutott kötelességzerű fel-
adatul.

Molnár Antal.

A vasúti és pénzügyi egyesült albizottság
tárgyalás alá vette a képviselőházhoz benyújtott s
a bizottsághoz utasított kérvényét a részvényeseknek:
1. Alsó-ausztriai (kelt Mödling 1873) körül-
belől 590 részvény nevében.
2. Németalföldi 10,040 részvény nevében.
3. Halicziai, a részvények száma nincs meg-
nevezve.
4. Bécsi Schönsberger Lajos által aláírva 24,000
részvény nevében 110 melléklettel.

Megjegyzendő, hogy a három első németül s
csak az utolsó van magyarul szerkesztve, s hogy az
aláírások hitelesítve sehol nincsenek. Továbbá, hogy
a kérvény tárgya mindenikben egy és ugyanaz, t.
i. a részvényesek fölajdulása a ki nem fizetett rész-
vényeszelvények miatt, s azon kérelem, hogy a tör-
vényhozás vegye védelem alá a részvényeseket s
kártalanítsa. A kérvények ezután előadják azon sé-
relmeket, melyek az igazgató-tanács s a közgyűlé-
sek visszaélései által a részvényeseket érték. Kiemel-
lik, hogy az építési alap mennyire elég lehetett vol-
na, miután mértőföldenként 950,000 frt névértékű,
reális értékben pedig 750,000 frttal jut több, mint
minden más vasútnál Magyarországon, s hogy ezen
értékekből az angol-osztrák bank Waring készpénz-
ben 61 millió 647,747 frtot és 30 krt kaptak, s
ők a társaság javára csak 52,523,450 frtot irtak, s
igy a különbözet 9,124,279 frt és 30 kr; továbbá
20 millióra teszik a summát, melyet az alaptőke
ezen és más uton elvesztett.

Kiemelik, hogy ma a részvény az esedékes
szelvényekkel együtt (1873 októberben) 60 frt s így
valódi értéke 52 frt 5 kr, hogy tehát minden rész-
vényes minden részvényen 103 frt 75 krt veszített.
Végre óvást tesznek a kormány azon terve ellen,
mely a különleges végén van előadva, t. i. az ál-
lamsorsjegy tervének, mint reájok igen hátrányos
terv ellen.

Miután ezen kérvények majd mindenikében
panaszok kiemeltetik, hogy a gyűlések tartásának

idejéről és tárgyról a részvényesek köllőleg nem
voltak értesítve, azon kérdés intéztetik az igazgató-
tanácsához: volt-e e részben köllő tekintet a szabá-
lyok 6. §-ára? bizonyítsa be az igazgató-tanács,
volt-e ezen hirdetés a pesti és bécsi hivatalos la-
pokban közzétéve s ezenkívül még más hírlapok-
ban is?

Továbbá, miután a Schönsberger-féle kérvényben
állítatik, hogy a párisi „Société generale” részvény-
aláírásai fölhasználva a részvények után tíz százalék
volt kitéve, kérdés az igazgató-tanács: az
Van-e erről tudomása? s ha nincs, szerezzon s
az eredményt közölje az albizottsággal.

S ezzel be lévén fejezve az albizottság ré-
széről a főtárgyalás, a bizottságok elé terjesztendő
jelentés módoszata s formájára nézve tanácskoztak
az albizottság s e részben abban állapodott meg,
hogy az előadó jegyző a február 11-dikén délután
5 órakor tartandó ülésen adja elő ez iránti javas-
latát.

Kossuth Lajosnak a „Magyar Ujság”
hosszu levelét hozza, melyben Madarász azon kér-
désére ad választ, miként vél Kossuth az ország za-
vart pénzügyi helyzetét segíthetni. A turini remete
1848-iki pénzoperatióit adja tanácsképpen, mihez
alapul természetesen megköveteli, hogy az Ausztriá-
val kötött vegyes házasság mulhatatlanul felbontas-
sék. Így tehát magát a lehetetlenséget, a tények ál-
tal tulzárnyalt körülményeket véve alapul, könnyen
mutathat oly képet a nemzet elé, mely a Kossuth-
styl élénk színeivel nem egy szélhalmi főt szédíthet
meg. Kossuth még folytonosan az 1849-iki légkör-
ben él, mi hízolgó lehet a fejébe vett következtet-
ségi eszményre nézt; hogy önmaga előtt megőrizze
nagybátját, de annál leverőbb a nemzetre nézve, mely
csak egy dicősség- és tévedésekben gazdag mult élő
emlékét tekintheti benne.

Pártéletünk.

II.

Mi újat sem mondunk, midőn azt állítjuk,
hogy hazánk jelenlegi political pártélete teljes
dissolutionnak, fétvesztett anarchiának tárja föl
előttünk szomorú képét. A nemzetiségi és po-
litikai ultrák rajongásairól nem is szólunk,
mert ezeket mi legalább soha sem szoktuk
a komoly political elvharcz mérlegével latol-
gatni. S bizonyára legkevésbbé sem válik
helyzetünknek előnyére a tudat, hogy a szél-
ső baloldal padjáról a nemzetiségi és „tisztá
48-as” declamatióknak ugyanazon sajátserű,
kírívóan disharmonizáló keveréke hangzik föl
ma is, mint hetedfél évvel ezelőtt.

A political szélmalomharcz ezen állandó-
ságánál sokkal komolyabb jelentőségű, hatásai-
ban sokkal nagyobb horderejű a változás, mely
a Deák párt s a régi balközép soraiban beál-

lotta be. Városiasan öltözködött s arczkifejezése
sem mutatott beduinra s még a mellett körér is
volt, milyen a nomádok közül senki sem szokott
lenni. Ezen különben durva, fiatal beduin, ki mint
látszott már igen sokat élt városokban és a városi
élet bűneit a beduinok makacsaságával egyesíté, nem
igen öröndetes kísérlete volt az effendinek. Ez utó-
bi egy nagyon finom öreg ur, egy magasabb polgári
hivatalnok típusával bírt; nagy kísérettel utazott,
három cserkesznő, sok rabzsolga és szolgáló
velé s minden zarándok előtt nagy tisztetben ál-
lott, a fiatal beduintól igen rossz bánásmódban ré-
szesült s ez a legilletlenebb dolgokat követte el
vele.

A fickó úgy mutatta, hogy ő az effendi iránt
csak lealázza magát, lévén ez csak irnok, mint ő a
hivatalnokot nevezte. Polgári hivatalnokok a har-
czos beduinok által természetesen nem nagy becsü-
lésben részesülnek. Ha már a hajón így volt ez,
hogy lehetett akkor a sivatagban, hol a beduin ele-
mében érezheté magát. Később láttam, hogy az ef-
fendi mily savanyu arczczal indult útjára, mialatt
védője az egész társaságot kormányozta. Különben
ez ifju semmi tekintetben sem volt többé egyeneslelkű
beduin. Egy ilyenél mindig találunk valami lovag-
giast, nála azonban a lovagiasság szemtelenséggé és
kiálhatatlan büszkeséggé fejlődött, mely annál in-
kább sértő, minél fiatalabb az illető személy.

Yambo nagyon rossz hírből áll, bár nekem
úgy tetszik, hogy e rossz hírt meg nem érdemlé.
Mindenki csak azt tanácsolta nekem, hogy itt ne
lépjek a szárazföldre. Egy európai nem is érezheti
magát biztonságban itt, monákák. Én mindazonáltal
a mohafizhoz (kormányzó) küldtem s kérdést tettem
nála. A felelet meghívásra szólott. A mohafiz olyan
török hivatalnok, kinek hatalma alig terjed túl a
város falain s gyakran ezen belől is kétséges. Azon-
ban albaniai testőrsége által legalább a bazár ut-
czán képes volt egy ideget megvédni.

A kormányzói házban nagyon jó fogadásban
részesültem. A mohafiz mellett egy néhány gehajna

beduin főnök ült, kik Yambo és Medina (Jo Yambo
en Nach) közt laktak. Ezek is az effendi miatt
voltak itt a mint hallám később, retentőleg ki is
rabolták. Nagyszerű alakok voltak gazdag öltönyükben.
Mily különbség a legtöbb nomád nép közmondások egy-
szerűsége s a gazdag öltönyök között. Különben ezt csak
Mekka és Medina környékén találjuk, egyik városban
sem lévén oly fényűzés, mint eme szent városokban.
Mekkában nagyon illetlen dolognak tartják, ha va-
laki ugyanazon öltönyt viseli, melyely utban volt.
Legyen az még olyan értékű is. E fényűzés a be-
duinokra is kiterjedt, természetesen csak a főnökök
s ezek környezetére, kiknek egyedül van pénzük.

A mohafiz azután testőrsége kíséretében meg-
mutogatta nekem Yambo utcáit. Az egész város
egy néz ki, mint egyetlen kereskedés, hol mindazt
lehet kapni, a mi a Medináig való szárazföldi uta-
zásra szükséges.

Egy-egy hosszú utcát láttam, hol egyik ke-
reskedés a másikat érte, melyekben csak tevéktők,
nyergek, kosarak, botok s író edények voltak talál-
hatók. Nehány kereskedésben egy különös árucikket
láttam. Csinos alaku csigák voltak ezek, átluggat-
va szájra fűzve. Ezek hibázhatlan talizmánok a te-
vék számára a megigézés ellen.

Ezen élénkség mellett is a bazárnak nagyon
egyszerű kinézése van, mivel itt nem fényűzési cik-
keket, hanem csak a legszükségesebb utazási cikke-
ket árulják.

Yambo kikötőjében az éjék hűvösek voltak,
egészen másképp mint a nyílt tengeren. Itt t. i. már
az éjszakai arabiai hőmérsék s annak változó szélső-
sége befolyása alatt állottunk. Némely szegény za-
rándok roppantul fázott vékony öltönyében, s szívéből
örtült, hogy a déli tájakok felé közeledünk.

Sambo és Daedda között a legfontosabb dolog
a zárándok felöltöztetése volt. Ez Rabegnél szokott
történni. A sok, természetesen nem nagyon tiszta za-
rándok mosakodása a földézetet egy fél napra lakha-
tatlaná tette, úgy hogy enjuttembe voltam kény-
telen visszavonulni. Midőn újra kijöttem, roppant
változást találtam, mindenik zárándok hófehér kendőkbe

Az erdélyi kincstári javakról. *)
N.-Enyed, febr. hó 1874.

Tekintetes Szerkesztő ur!

A „Középpárt” political napilap idei január 8-
ki és 5-ik számjában a „közgazdaság” rovat alatt

*) Fontatással közöljük e cikksorozatot, melynek ki-
adását az ügy fontossága s az ország közérdeke mulasztatat-
laná tett; felhívjuk azonban a helybeli jószágigazgatóságot,
hogy netalán ellenvetéseit ezisekedjék megtenni a község
érdekeiben. A mint a cikkeknek, úgy a czáfolatnak is készség-
gel nyitunk tért.

volt bukolva. Egygyel csipejőül s egygyel pedig
mint köpönyeggel. A fej és a lábak meztelenek vol-
tak. Mindenik meg volt mosdva, borotválkozva s
egész tisztán néáltak ki. Ettől kezdve az imádkozás
nem ért véget, úgy hogy még a metuafoknak is
unalmasá vált. A törököknek a zárándok ruha na-
gyon alkalmatlan, sőt egészségére nézve is veszélyes
volt, mivel sok és vastag öltönyök viseléséhez van-
nak szokva.

Némelyiköket oly lelkiismeretes volt, hogy még
éjjel sem takaróztott be, mi természetesen sok beteg-
séget vout maga után. Napszúrások is fordultak elő.
Azonban minő csekélységek ezek az igazhivók szá-
mára, kiknek a paradicsom int, ha zárándoklás köz-
ben meghalnak?

Láttam különben, hogy némely kövessé vak-
buzgó zárándok többféle kihágást követett el. Igaz,
hogy először mindig a metuafok tanácsát kérte ki,
kik most valódi gyontató atyákká lettek. Nagyon
elnézó gyontató atyák voltak különben ök, kik min-
dig találak menteséget azon kihágásra nézve, melyet
a gyonó épen elkövetendő volt. Különben egy pont-
ban tért el a törökök nagyobb része a szigorú rend-
szabálytól. Mindeniköket t. i. széles bőrvet viselt, mely
egyszersmind pénztartóul is szolgált s csaknem az
egész hást elfedte s úgy egészségű, mint pénzügyi
tekintetben igen ajánlható, de tulajdonképp nagyon
szabályellenes. A metuafok azonban megengedték ezt
s csak azt ajánlák, hogy az ihramot (köpenyt) huz-
zák az öv fölé, hogy senki se lásson.

„Ezen embereknek — mondá nekem egy metuaf —
természetesen minden kihágásért egy jubb kell ál-
dozniok, ő nyalánk arczot csinált hozzá, mert az
által neki az ingyen lakomák végtelen sorára nyílt
kilátás.

Valóban neveléses volt egy fiatal alexandria-
ki minden pillanatban e kérdéssel jött legjobb isme-
rőshöz a metuafok között: „Szeretnék egy kihágást
tenni. Szabad?”

Rendesen egy pár harisnya, cipő vagy egy nap-
ernyő és egyéb jámbor zárándokoknak megtiltott
tárgy forg-ta szóban, melyektől az elpuhult városiak

„KELET” TÁRCZAJA.

Egy török zárándok hajó.

(Folytatás és vége.)

Daczára a különben kedvező utazási viszonyok-
nak s amár a legtöbb szabadievegőn élt s a lég-
mérésék sem volt igen nagy (éjjel körülbelől 18 Ran-
mur) mégis fordult néhány haláleset elő, mi nem
is csoda, mert némely zárándok beteges, sőt halálos
betegben hagyja el a háát. Boldogok azok, kik zárá-
ndoklás közt halnak el.

A harmadik nap délutánján kikötöttünk Yam-
boban, Medina kikötő városában. Itt körülbelől két-
száz zárándok kiszállott, kik a Ramadant e város-
ban akartak tölteni. A legtöbb azonban a hajón
maradt, mivel a tulajdonkepeni Medinába való za-
rándoklás későbbre esik. A kiszállók között volt egy
magyarraugy török effendi is, ki Medinában egy fon-
tos kormányhivatalt viselt. Azonban mily nyomorult
szerepét visznek ezen hivatalnokok az izlam második
szent városában, mely még annyira szűcs alávetve a
szultánnak, mint Mekka! A hivatalnokok máshol
mindenütt zsarnokok, Medinában azonban szolgálak.
Máshelyt adott hajtának be s saját részükre pénzt
csikarnak, itt azonban csak leszámítólói azon össze-
geknek, melyeket a szultán a beduinoknak adni
kénytelen, hogy csak a karavánokat békében hagy-
ják s neki a felőbbség színét kölcsönözzék. S még
egy ily magasabb hivatalnok se utazhatik Yambotól
pézzsel terhelt Medináig a nélkül, hogy a bedu-
inokkal előre ki ne egyezett volna. Így volt ez
itt is. Egyik főnök fiát Stambolba hivatta, hogy az
effendi utazási költségét átvegye s ennek az uton
védőül szolgáljon. Ez ifju egy ugynevezett félczivi-
lissá arab volt, ki rendesen Madinában élt, hol aty-
ja mint a török megbírója az utazási pénzeket

hajtotta be. Városiasan öltözködött s arczkifejezése
sem mutatott beduinra s még a mellett körér is
volt, milyen a nomádok közül senki sem szokott
lenni. Ezen különben durva, fiatal beduin, ki mint
látszott már igen sokat élt városokban és a városi
élet bűneit a beduinok makacsaságával egyesíté, nem
igen öröndetes kísérlete volt az effendinek. Ez utó-
bi egy nagyon finom öreg ur, egy magasabb polgári
hivatalnok típusával bírt; nagy kísérettel utazott,
három cserkesznő, sok rabzsolga és szolgáló
velé s minden zarándok előtt nagy tisztetben ál-
lott, a fiatal beduintól igen rossz bánásmódban ré-
szesült s ez a legilletlenebb dolgokat követte el
vele.

A fickó úgy mutatta, hogy ő az effendi iránt
csak lealázza magát, lévén ez csak irnok, mint ő a
hivatalnokot nevezte. Polgári hivatalnokok a har-
czos beduinok által természetesen nem nagy becsü-
lésben részesülnek. Ha már a hajón így volt ez,
hogy lehetett akkor a sivatagban, hol a beduin ele-
mében érezheté magát. Később láttam, hogy az ef-
fendi mily savanyu arczczal indult útjára, mialatt
védője az egész társaságot kormányozta. Különben
ez ifju semmi tekintetben sem volt többé egyeneslelkű
beduin. Egy ilyenél mindig találunk valami lovag-
giast, nála azonban a lovagiasság szemtelenséggé és
kiálhatatlan büszkeséggé fejlődött, mely annál in-
kább sértő, minél fiatalabb az illető személy.

Yambo nagyon rossz hírből áll, bár nekem
úgy tetszik, hogy e rossz hírt meg nem érdemlé.
Mindenki csak azt tanácsolta nekem, hogy itt ne
lépjek a szárazföldre. Egy európai nem is érezheti
magát biztonságban itt, monákák. Én mindazonáltal
a mohafizhoz (kormányzó) küldtem s kérdést tettem
nála. A felelet meghívásra szólott. A mohafiz olyan
török hivatalnok, kinek hatalma alig terjed túl a
város falain s gyakran ezen belől is kétséges. Azon-
ban albaniai testőrsége által legalább a bazár ut-
czán képes volt egy ideget megvédni.

A kormányzói házban nagyon jó fogadásban
részesültem. A mohafiz mellett egy néhány gehajna

beduin főnök ült, kik Yambo és Medina (Jo Yambo
en Nach) közt laktak. Ezek is az effendi miatt
voltak itt a mint hallám később, retentőleg ki is
rabolták. Nagyszerű alakok voltak gazdag öltönyükben.
Mily különbség a legtöbb nomád nép közmondások egy-
szerűsége s a gazdag öltönyök között. Különben ezt csak
Mekka és Medina környékén találjuk, egyik városban
sem lévén oly fényűzés, mint eme szent városokban.
Mekkában nagyon illetlen dolognak tartják, ha va-
laki ugyanazon öltönyt viseli, melyely utban volt.
Legyen az még olyan értékű is. E fényűzés a be-
duinokra is kiterjedt, természetesen csak a főnökök
s ezek környezetére, kiknek egyedül van pénzük.

A mohafiz azután testőrsége kíséretében meg-
mutogatta nekem Yambo utcáit. Az egész város
egy néz ki, mint egyetlen kereskedés, hol mindazt
lehet kapni, a mi a Medináig való szárazföldi uta-
zásra szükséges.

Egy-egy hosszú utcát láttam, hol egyik ke-
reskedés a másikat érte, melyekben csak tevéktők,
nyergek, kosarak, botok s író edények voltak talál-
hatók. Nehány kereskedésben egy különös árucikket
láttam. Csinos alaku csigák voltak ezek, átluggat-
va szájra fűzve. Ezek hibázhatlan talizmánok a te-
vék számára a megigézés ellen.

Ezen élénkség mellett is a bazárnak nagyon
egyszerű kinézése van, mivel itt nem fényűzési cik-
keket, hanem csak a legszükségesebb utazási cikke-
ket árulják.

Yambo kikötőjében az éjék hűvösek voltak,
egészen másképp mint a nyílt tengeren. Itt t. i. már
az éjszakai arabiai hőmérsék s annak változó szélső-
sége befolyása alatt állottunk. Némely szegény za-
rándok roppantul fázott vékony öltönyében, s szívéből
örtült, hogy a déli tájakok felé közeledünk.

Sambo és Daedda között a legfontosabb dolog
a zárándok felöltöztetése volt. Ez Rabegnél szokott
történni. A sok, természetesen nem nagyon tiszta za-
rándok mosakodása a földézetet egy fél napra lakha-
tatlaná tette, úgy hogy enjuttembe voltam kény-
telen visszavonulni. Midőn újra kijöttem, roppant
változást találtam, mindenik zárándok hófehér kendőkbe

Az erdélyi kincstári javakról. *)
N.-Enyed, febr. hó 1874.

Tekintetes Szerkesztő ur!

A „Középpárt” political napilap idei január 8-
ki és 5-ik számjában a „közgazdaság” rovat alatt

*) Fontatással közöljük e cikksorozatot, melynek ki-
adását az ügy fontossága s az ország közérdeke mulasztatat-
laná tett; felhívjuk azonban a helybeli jószágigazgatóságot,
hogy netalán ellenvetéseit ezisekedjék megtenni a község
érdekeiben. A mint a cikkeknek, úgy a czáfolatnak is készség-
gel nyitunk tért.

volt bukolva. Egygyel csipejőül s egygyel pedig
mint köpönyeggel. A fej és a lábak meztelenek vol-
tak. Mindenik meg volt mosdva, borotválkozva s
egész tisztán néáltak ki. Ettől kezdve az imádkozás
nem ért véget, úgy hogy még a metuafoknak is
unalmasá vált. A törököknek a zárándok ruha na-
gyon alkalmatlan, sőt egészségére nézve is veszélyes
volt, mivel sok és vastag öltönyök viseléséhez van-
nak szokva.

Némelyiköket oly lelkiismeretes volt, hogy még
éjjel sem takaróztott be, mi természetesen sok beteg-
séget vout maga után. Napszúrások is fordultak elő.
Azonban minő csekélységek ezek az igazhivók szá-
mára, kiknek a paradicsom int, ha zárándoklás köz-
ben meghalnak?

Láttam különben, hogy némely kövessé vak-
buzgó zárándok többféle kihágást követett el. Igaz,
hogy először mindig a metuafok tanácsát kérte ki,
kik most valódi gyontató atyákká lettek. Nagyon
elnézó gyontató atyák voltak különben ök, kik min-
dig találak menteséget azon kihágásra nézve, melyet
a gyonó épen elkövetendő volt. Különben egy pont-
ban tért el a törökök nagyobb része a szigorú rend-
szabálytól. Mindeniköket t. i. széles bőrvet viselt, mely
egyszersmind pénztartóul is szolgált s csaknem az
egész hást elfedte s úgy egészségű, mint pénzügyi
tekintetben igen ajánlható, de tulajdonképp nagyon
szabályellenes. A metuafok azonban megengedték ezt
s csak azt ajánlák, hogy az ihramot (köpenyt) huz-
zák az öv fölé, hogy senki se lásson.

„Ezen embereknek — mondá nekem egy metuaf —
természetesen minden kihágásért egy jubb kell ál-
dozniok, ő nyalánk arczot csinált hozzá, mert az
által neki az ingyen lakomák végtelen sorára nyílt
kilátás.

Valóban neveléses volt egy fiatal alexandria-
ki minden pillanatban e kérdéssel jött legjobb isme-
rőshöz a metuafok között: „Szeretnék egy kihágást
tenni. Szabad?”

Rendesen egy pár harisnya, cipő vagy egy nap-
ernyő és egyéb jámbor zárándokoknak megtiltott
tárgy forg-ta szóban, melyektől az elpuhult városiak

a magyar állam mint nagy birtokos gazdálkodásáról Schönberger tőzsde lapja állitván, hogy az állam jöszögek és erdőségek, melyek a szent István koronájának $\frac{1}{2}$ területét képezik, 12.460.000 forint hoznak és 9.747.000 forint kiadást okoztak. Ily terület tehát 2.713.000 forint tiszta jövedelemmel többet ne jövedelmezne. Hová jutna Magyarország, ha az ország többi tizenegy tizenketted része szintén csak aránylag ily nagy jövedelmet hozna. Miből élne 10 millió ember, a kik a mezőgazdaságból táplálkoznak? A magyar államjavarok igazgatásának gyökér hibája a burocracia túltengésében és ezzel összekötött pazarlás, halasztgatás és csalásban fekszik. Ez a minicurak és földiek oriaszi rendszere. Az összes államjavarok, csekély kivétellel, bérbe vannak adva s az állam mégis egész sereg gazdasági hivatalnokokat tart, a kiknek nincsen egyéb dolgot, mint a bérletekre felügyelni s közbe a bérloknél alkalmatlankodni. Ezek természetesen iparkodnak jó lábon állni a hivatalnokokkal s innen van, hogy a bérhátralékok, a leírások daczára 8 milliónál többre mennek.

Még roszabbul állnak a bányák. Ezek 1872-ben 13.187.000 forintot hoztak, holott, a kincstárnak 14.530.000 forint kiadást okoztak. Az utóbbi összegben, az igazi 1.349.000 forint ugynevezett beruházások is foglaltatnak. De minő beruházások? De ha ezek levonatnak ir, mégis a jövedelem és költség egymást kielégítik.

Annak jellemzésül, hogy mikép folyt itt a gazdaság, elég lesz a következő néhány vonás. Meg-egyezzük, hogy mindenütt a nem készpénzből, hanem anyagból álló kezelést is számba vesszük, miként csak így nyerhetni tiszta képet a kezelésről. A fémhányáknál a bevétel 9.185.000, a kiadás 10.802.950 forintot tesz. Ha hozzá vesszük az anyag készlet szereplését, még mindig 848.000 forint veszteség marad.

A pénzverés nem hozott többet, mint netto 21.000 forintot, tehát egészen jelentéktelen. Ellenben érdekesek az állam vas művei. A bevétel 5.385.697, a kiadás 6.161.812, a veszteség 786.115. Kitérő e részen Kerkapoly kedvenc műve, a díszgyőri vasmű. Ez 1872-ben 1.434.199 forintot nyelt el, behozott 494.236 forint, a veszteség 139.963 forint. És mégis folyvást investálnak Diósgyőrön. Ezt nálunk a „készpénz legmagasabb fruktifikálásának” hívják.

A szénbányáknál csak 96.652 forintnyi veszteség volt, a sóbányáknál se veszteség, se nyereség. „Ilyen — ugymond a nevezett lap — a magyar kincstár, mint Európa legnagyobb birtokosának gazdálkodása!”

Hazánkra, nemzetünkre és különösen a birtokos osztályra és polgárságra a legszomorubb kép és tény az, de miután a középpárt napi lap tisztelt szerkesztője semmi megjegyzésekkel nem kísérte a német lap szomorított megjegyzéseit és odatéve kérdésül: ha a kezelési apró javítások nem segítenek az ügyek állapotán, illetőleg a jövedelmet nem emelik, quid tunc? és én még oda teszem quid tunc?

En mint az erdélyi országrészek, illetőleg a m. kir. kincstárt illető nemzeti vagyonok kezelésével is már régen ismeretes, s mint olyan a kiközlebből ezen ügyek körül szolgáltam is, de a gondatlan gazdálkodás, céltalan intézkedések és sok részben magyar nemzet érdekelleses pazar eljárások miatt, habár visszaléptem is a hivatalból, e máj napság is studiumom tárgyát képezik. A csak nem régi mult nem örömet válnak meg. A metnat azonban olyan volt mint a méz s csaknem mindig engedelmet adott a kihágásra. Ezen számtalan kihágás következtében az alexandriai utóljára nem is úgy nézett ki, mint egy zarándok.

Descheddaban a jámbor zarándokokra mindenféle hivatalos csapás vár. A mik között a vámhivatal határozottan kitűnik. A gőzhajóknak ugyanis a csekély parti viz miatt, oly távol kell a várostól megállniok, hogy gyakran másfél sőt két órára van szükség, míg Descheddát eléri. Ha valamely zarándok délután megy a szárazföldre, akkor a legtöbb esetben a vámházat zsufolva, vagy immár becsukva találja. A hajóra pedig vissza nem térhet, mint ez vitorlás hajónál lehetséges volna, mivel a gőzhajó társaság nem engedi ezt meg. A városba sem mehett, hanem kénytelen a szabadban a tengerpart és a város kapui között eltölteni az éjt. Így történt ez a mi társaságunkkal is, mely ámbár 3 órakor délután már megérkezett a vámházhoz, a rest hivatalnokoktól mégis másnapra utasítottak.

A stoicus törökök zuglódás nélkül bele nyugodtak sorunkba s a koral parton berendezték magukat a következő tizenhat órára. Nekem azonban ezen stoicismus nem volt tulajdonom. Szerencsére a hajón megismerkedtem egy triestivel, ki egyike volt a kevés Descheddában élő európaiaknak. Ez ajánl nekem, hogy a vámháznál rögtön eligazítja dolgozatát és saját házába befogad. Ezen ajánlatot köszönettel elfogadtam s mi alatt Rolph, az én új ismerősem, a hivatalnokokkal, kik teljes ülésben mintegy huszan pompás öltönyökben voltak s a sok üzlet daczára, melynek tulajdonkép magukat szentelnök kellett volna, dolce far niente kávéit ittak s a mi vámgtyűnket beszélgették meg. Rolph nejét annak kívánságára Deschedda utózáin keresztül a város másik végén fekvő lakására kísértém.

és az előtti évek folytán, előbb a legfőbb kormányfőriakhoz alázatos előterjesztésekkel, a midőn ezek nem használtak a köznyomor iránt inkább érdeklődő képviselők előtt felvilágosításokkal, s aztán a napi kormánylapok utján felszólaltam, adatokkal, tényekkel és akárhány téves lépés felsorolásával szolgáltam a kormány és az adófizetőknek; figyelemztetvén mindeniket, hogy a baj bekövetkezik, és jobb és üdvösebb a kül és idegen világ általi szégyéztetés előtt önmagunk seperi saját házuk előtt, csendesen és hivatalos körben, nem láma harangot ütve. Schönberger lapja helyett mellőzve sok eseteket, megfélelek a fennebbi, a derék szerkesztő ur által tett „quid tunc” és az általam is hozzá ragasztott quid tunc? két nevezetes kérdésre, mert mind a kettő élet-kérdés retánk magyarokra nézve: hanem a mig ezen feleletet megadnám, előbb hazafi és adófizetői kötelességemnek tartom, most már ugyis köztudat elé jutott ügynek, a lángeszű, a közlebbi újítások alkotója, a volt pénzügyminiszter meglehet üdvös czélzatu terveivel ellenkező eredményre jutásának okait, a menyire én esmerem előadni, bizton híve, hogy ezután mások százával az ily eseteknek elő fognak állani.

Mindenek előtt kénytelen vagyok kimondani azt, hogy csak az erdélyi kincstári ügyekre szorítkozom, csak azokat esmerem, a magyarországiakat csak hirtől és papírosról észlelve, azokra véleményem nem mondom, azokról irjanak azok, a kik valóban értenek hozzá és belé nőttek a mindennapi viszonyok fejlődésébe.

E néhány sorban alapulhatott vala üdvös volta a lángeszű tervező minister rendelkezéseinek, éppen úgy a mint megfordítva a nagy és általam hivatalos idom egy része alatt magasalt tervezetek, nem csak zsák utcába vezettek, hanem a magyar birodalom adózóinak keservesen fizetni kellett aligha nem 4 milliót meghaladó véres veríték minden jövót nélkülöző hűvös vermeivé váltak.

A bach-kormány a midőn 1849-ben az absolut hatalmat kezébe ragadá, előzőtt ugyan sok magyar férfit a kincstári, gazdasági, bányászati és jogügyi igazgatóságtól, de minden ágába a teendőkhöz megtartott egy két tekintélyes, a kincstári ügyek birtokviszonyok, vállalatok és jogi kérdésekben belé nőtt és kitűnő gyakorlottságu férfit; a levél és okmánytáraknál merőben magyarok voltak alkalmazva, künn az országban is szerte szét a bányászat minden nemeinél és gazdaságnál ha nem is a fő hivatal, de az irányadó, a hazai birtok- és jogi viszonyok, mindennemű emberek és körülmények esmeretét feltételező főbb munkákat beosztott magyarok és oláhok, mindennemű ismeretekkel felruházott egyének vitték, a parancsoló szász urak pedig nagyobb részint aláírták, legfennebb ott dolgozva és munkálva csak, a hol saját érdekük mielőbb érvényre jutása, magyar vagy nem magyar üldözésével is, mint a szászvárosi kérdés és mások válnak előtérben. Jöttek bé ezen idő alatt több idegen országiak, sokaknak forgott munkája kezemb, a mostani kir. kincstári ügyészségeknél akár hányat fel lehet kapni, mindennek a legnagyobb bizonyítékul szolgál arra, hogy ezek szolgáltatjukból hivataát csinálták, minden körülményt és szokást tanulmányoztak, és az őket elmenetellekkel tul élt magyar és oláh szakavatott hivatalnoktól tudom, hogy minden tetteikben és munkáikban utóbbiak tanítását, utasítását és felvilágosításukat felhasználva cselekedtek és e szerint írtak, van birtok szabályozási nevezetes kérdés a n.-enyedi kincstári ügyészség levéltárában, a hol austriai ide bejött és innen már kiment hivatalnok, a kincstári levéltárak tömérdek adatai felhasználásával, a néhai Basa kincstári tanácsos némely apró correctioival is oly talpraesett ellenbeszédet hagyott hátra, a melyhez hasonlót aligha a mostani személyzet össze tud teremteni, — de bár követni tudná. —

Igaz, hogy az 1868-élti kamarai főügyészség, hogy nemzetfelei annál jobban beférközhessenek, magyarokat, oláhokat, ugy más idegen külsőrszagi jeles hivatalnokokat, a midőn azokat tán fejére nőni látta, omnipotentiaja fénypontján elűzetett, hanem a következők megmutatta, hogy kényeztetett emberei és társai vele együtt terhes, a tudomány és teljes ország és körülmények ismeretét feltételező nagy munkát nem tudták folytatni, és kevéssel Schmidt Konrád nyugalmazása előtt már a kincstár ügyeinek folytatása általában a bányászatok, vállalkozások stb. pedig ha nem is egészen neveltség, de lenézett közbeszéd tárgyaivá lettek. Ezek tehetetlenségök miatt, legalább a m. kir. miniszteri tervet ezt mondja, beoltattak másokkal, részben magyarokkal, de egyike se erdélyi az erdélyi jogi és birtok viszonyok fejleményekbe és körülményes ismeretekbe bele nőtt, hanem magyarországi már begyakorlott burocratakkal, a kik Szebenben és némely más helységekben nem csak jól találták magukat, hanem egyszer a Schmidt Konrád által elűzött és még életben volt derék magyarokat és oláhokat nemcsak vissza nem hívták, hanem a kik még imitt amott az elkergetések elfelejtetve hivatalban válnak, azokat is rendre elűzik, másfelől pedig magyar hazai új erőket, fiatalokat, igen kevés kivétellel maguk körül tel nem vettek.

Ily állásba találta a kincstárt mindennemű jövedelmi forrásainál alkalmazott személyzetben az 1870-ik évi kincstári szervezés, a régi személyzet megmaradt s a kikről tán kimondatott, az előtti nem régiben, legalább egy részben, hogy a czárnak

meg nem felelnek, tisztelet a kivételeknek, megint mind alkalmaztatott jobb és nagyobb fizetéssel egész burocratis szoba szervezettel. Az erdészeti és gazdasági állomásokra nagy fizetésű minden előre számításra kiváltképpé dotatiókkal kényeztetve, az erdélyi birtok viszonyokat, erdélyi magán jogi törvényeket, erdélyi minden viszonyokat és körülményeket, nemzeti lételénél fogva el nem sajátított és épen ezért lételét és életét nemzeti érdekhez kötő magyar ember egy se alkalmaztatott, a bányászatnál is alig maradt meg egy pár magyar s azok is alá rendelt állásban; a kincstári jöszöggazgatóságnál pedig, a hol erdélyinek és az erdélyi megyei birtok viszonyoknak 8 százados jogi és történelmi fejlődéseket az édes anya emlíjén kezdve gyakorlatilag és theoretice elajátított, a nemzet és birodalom érdekében belé nőtt és annak dicsőségéből magának érdemkoszorút fonnai tudó tekintélynek kelle vala lenni, a honnan csak nem régiben válnak el Donát Sándor, Filep, Csipkés, Basa, Horváth, Gál, Thüri s más százai a jeleseknek, egyetlen egy magyar sem alkalmaztatott, s a per vitelekhez ugynevezett kincstári ügyészek köze is csak egyedül én, a ki gróf Lónyai idejében egészen más állomásra, ily érdekekben ajánlaltam, tán csak azért jeletttem ki, hogy el nem fogadva ezt, mondhasák, hogy az erdélyi magyar nem szolgál.

Pávi V. Elek

(Folytatása köv.)

Külföldi szemle.

Kolozsvár, febr. 13.

A „Journal des Debats” hosszabb cikkben méltányolja a magyar király és osztrák császár szeptemberi látogatását. A figyelmet érdemlő cikk a látogatás általános jelentőségéről a „Pesti Napló” szerint következőleg szól: „Az új találkozás Ferencz-József és Sándor császárok közt egészen ugyanazon jellemmel bír, minővel a három északi hatalom uralkodóinak és első minisztereik előbbi találkozásai bírtak. Ez alkalommal sem formasszerű tárgyalásokról, vagy részletes egyezményekről van szó. Ausztria császára utazását első sorban az udvariasság indoka sugalta; Ferencz József visszaadja a czárnak ama látogatást, melyet az nála a bécsi kiállítás alkalmából 1873. június havában tőn. De ha tekintetbe vesszük ama fordulatot, mely Ausztria és Oroszország viszonyaiiban két év óta beállt, kétségtelen, hogy másrészt ezen császári utazást politikai eszme sugallta, s hogy nem tévedünk, ha megerősítjük, hogy czélja a két udvar kibékülését végképen szentesíteni s tartós egyetértéssé átalakítani ama barátságos viszonyt, mely a két cabinet közt alakult.”

A cikk aztán visszapillantást vet az utóbbi tizenkilenc évre, melyben a viszony Bécs és Pétervárral közt oly annyira hideg volt. Ausztria magatartása a krimiai háborúban, 1863-ban a lengyel lázadás alkalmával, másfelől a szláv mozgalmak orosz részről történt támogatása elidegenítették a két cabinetet. A közöttük fennálló antagonizmus főleg Törökországban nyilvánkozott, hol Oroszország mindenben, a mit tőn, maga ellen találta Ausztriát! Midőn 1871-ben Andrássy gróf Bécsbe jött, mindenki azt hívté, hogy a két kormány ezen viszonya most már kikerülhetlenül skakitásra fog vezetni. Azt hitték, hogy az új külügyminiszter orosz-ellenes érzelmeket stulmerész terveket táplál. Midőn a berlini cabinet barátságát erőlyesen cultiválta, az tették fel róla, hogy Porosz-Németországot meg akarja nyerni egy háboru ez megének Oroszország ellen. Néhány hét elég volt ezen fantasmagoriák eloszlatására. Andrássy gróf hiedgen, elfogulatlanul és illusiók nélkül ítélte meg a helyzetet.

Tudta, hogy semmi áron sem fogja a berlini cabinetet Oroszországtól elvonhatni, s így főtrekvésére tette, hogy Ausztria és Oroszország közt jó viszonyokat hozzon létre. Ígykezett a pétervári cabinet békés szándékairól meggyőzni s kimutatni, hogy a keleti kérdésben dicsvágyó szándékokat nem táplál. E törekvésében támogatta őt Poroszország, s így jött létre 1872. szeptember havában a három császár találkozósa Berlinben, hol a miniszterek közt teljesen megnyugtató eszmecserék folytak. Itt Andrássy gróf a legjobb benyomást tette a czárra és Goresakow hercegre s a Berlinben megkezdett munka 1873-ban Sándor czár bécsi látogatása alkalmával folytatva lőn. Innen kezdődnek a két kormány barátságos viszonyai.

Ugyanez időben Andrássy gróf egész keleti politikájában nagy fordulatot tőn s szakított a Metternich-féle hagyományokkal. A török birodalom épsegének fenntartását vevé alapul. Szerbia és Románia iránt is rokonszenves magatartást követelt. Ez új politika futott kifejezésre a szerb és román fejedelmek bécsi látogatása alkalmával. A mi Oroszországot illeti, Andrássy gróf törekvéseivel szemben ő is sok jóakaratot tanusított s a bécsi cabinet intencióit a legnagyobb szívélyességgel viszonzozta. Bármik az orosz kormány sávoli tervei, az bizonyos, hogy most békét akar, s hogy figyelme Közép Ázsiára, nem pedig a panszláv apostolok óhajaira van irányozva. Békére van szüksége, hogy katonai s más reformjait megvalósítsa. Goresakow herceg már Berlinben biztosította Andrássy grófot, hogy Oroszország a legcsekélyebben sem támogatja a panszláv mozgalmat. Az orosz sajtó régebben megváltoztatta hangját Auszriával szembe.

A közlekedés Oroszországhoz, a bécsi cabinet rokonszenves magatartása a szerb és román kormányok iránt, föllépése a bosznjak keresztények érdekében, nagy változást idéztek elő a Duna melléki levő népek érzelmében. A gyűlölet Ausztria iránt szűnni kezd, befolyása emelkedik, Szerbiában az elenséges Risties-kormány megbukott. Másrészt a osztrák kormány galicizai politikája szintén megváltozott s Oroszország e részbeni aggályai is teljesen eloszlatvák. Ily előzmények után — mondja a „J. d. Débats” — a császári utazásnak kiválóan békéjelleme van. Egyetlen ezélya az, hogy megszilárdítsa a barátság kötelekeit, melyek oly sikeresen lőnek Oroszország és Ausztria közt megújítva. A két állam közötti barátság pedig a keleti kérdésnek határozatlan időre való elnapolását jelenti.

Ausztriára nézve az orosz barátság még azon más hatással is bír, hogy megszilárdítja külső állását s megővja külpolitikáját a Poroszországtól való függéstől, melyet Andrássy gróf ellenségei annyira kizsákmányoltak. A clericalis párt azzal vádolta őt, hogy a bécsi cabinetet „Berlin fiókintézetévé” változtatta. Ez eddig sem volt igaz, de ha Ausztria biztosítva lesz Oroszország barátságáról, még kevésbé lesz Poroszországra utalva. Mindamellett ez jó viszony nem fogja a Berlin és Bécs közt fennálló barátságot megváltoztatni. Ferencz József császár nem azért megy Pétervárra, hogy ott olyan tervek álljon elő, melyekből Franciaország bármiméni reményeket merithetne.

Az osztrák-magyar-orosz barátság Vilmos császár kedvenc eszméje; Andrássy gróf fenn akarja tartani a jó viszonyt Németországgal, nem gondol a szent szövetség fellesztésére, de azt hiszi, hogy Európa jelen helyzetében, a három északi hatalom egyetértése a legjobb biztosítóka a békének s hogy a barátság Poroszország és Oroszország közt a legjobb eszköz Ausztria biztonságának megővására. Ben szöveghezve a két szomszéd hatalommal, Ausztria mérsékelt befolyást fog gyakorolhatni ide és oda is s képes lesz minden irányban a béke érdekében dolgozni.

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Budapestben febr. 13. 10 ó. — p. d. e.
Erkezett febr. 13. 10 ó. 50 p. d. e.

Királyunk utazása közben mindent lelkesedéssel fogadtatott; az osztrák állomásokon nagy néptömegek várták; ugyanez történt reggel Varsóban, hol szemlét tartott a tulajdonát képező ezred felett. Délután félháromkor érkezett Sz. Pétervárra.

A hivatalos lap ma közli a közoktatási miniszter rendeletét a jog- és államtudományi vizsgák szabályozása ügyében.

A szász nemzeti egyetem feliratára az arrondirozás ügyében a belügyminiszter erőlyesen válaszolt megsemmisíté az egyetem határozatát s szigorúan megtiltá az országos ügyekről való tanácskozást. E rendelet az egyetem tegnapi ülésén olvastatott fel.

A képviselőház osztályaiiban tárgyalja tovább a közjegyzői javaslatot.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, február 13. 1874.

— A király pétervári utja. Ő felsége a Ferdinand császár északi vaspályán utazott el Bécstől Pétervárra, és Varsóig osztrák, innen Pétervárig pedig orosz udvari vonaton fog menni. A vonat megállapodás nélkül Graniczáig megy és ide 11 óra 19 perckor érkezik és ott a melléje rendelt orosz kíséret által fogadtatik. Varsóban két órai megállapodás lesz, mi alatt ő felsége meg fogja szemlélteni a Ferencz József nevet viselő Keksholm-féle orosz gránátos ezredet. A laktanyából ő felsége 8 órakor egyenesen a pétervári pályaudvarra megy, és 8 óra 30 perckor folytatja útját Pétervárba, hova déli 2 óra 30 perckor érkezik.

— A király elrendelte, hogy Deák Ferencz egészségi állapotáról távirati uton minél gyakrabban értesítsék.

— A városi kijelölő bizottság, — mint halljuk — a holnapi gyűlésen megejtendő választások által betöltendő állomásokra a következőket candidálta: Mérnök: Tompa János. Főorvos: Szombathelyi Gusztáv, Szócs Emil, Gyergyai Árpád, Mátyás István, Elias Adolf. A orvos: nro. 1. Salamon József, Bartha János, Mester Attila. nro. 2. Jakab István, Mihály László, Jäger Andor. Állatorvos: Weinhold Nándor. Tisztügyiész: Tamási Sándor, Weis József, Fischer Lajos. Alkapitány nro. 1. Müller Sándor, Majer Ferencz, Barabás Ferencz, Demeter László, nro. 2. Bányai Samu, Jancsó

József, Markó Ede. Házi pénztárnok. Szász Ádám. Ellenőr: Szabó Ádám. Adópénztárnok: Szentés Márton. Adó ellenőr: Pap Károly.

A városi alorvosi választások ügyében, igen tiszteletre méltó kezzeblő vettük a következő sorokat: „Ha már személyi kérdések megbeszélésének is helyet ad e t. lap: engedje meg, hogy városi képviselő bizottságunk figyelmét a legjobb meggyőződéssel felhívassam Bartha János és Mihály László orvos urakra, kik igaz, nem sok zajjal, de annál nagyobb lelkiismerettel s szakavatott bűv ismeretek fölött rendelkezvén, teljesítik orvosi tisztüket s a város összes közönségének méltán kiérdemelt szeretetével és bizalmával dicsekedhetnek. Nem tarthatjuk földadatunknak mások kisebbségét, de azt hisszük e főlészálással a közönségnek adtunk kifejezést. Fogadják a t. szerk. ur, sat“. Egy városi polgár.

A városi polgári iskolában szerdán vették kezdetüket a folyó tanévi téli vizsgálatok. Az irt napon az első osztály mutatta be az ismeretek mezején tett előhaladását, még pedig igen kedvező eredménnyel. Tegnap a második osztály vizsgálata folyt le, iskola széki elnök mélt. Nagy Péter ur s szép vendég koszuor jelenlétében. A növendékeknek az egyes tantárgyakból adott feleletei meggyőzőhették a jelenlevő közönséget arról, mikép itt szakavatott, biztos kezebe van letéve a növendékek jövője. Bármit mondjanak is a nemzetünk jövője fölött aggodó arcocsal körül nézők: tanfőriaik lelkes buzgalma zajlatan munkásságban egy az életiskola számára alaposan képezett nemzedéket nővel fel, melylyel úgy hisszük, mindennél jobban biztosítottuk nemzeti fenmaradásunk létfontóságait.

A helybeli kereskedő ifjuság egy része — mint halljuk — a napokban zártkörű tanisnyás táncvizigalmat rendez a Topler-féle vendégló emeleti termeiben. E szűkebb körű táncszestély is azt hisszük méltó párja lesz a redout parkettjén lefolyt szép sikerű vigalomnak.

A Jótékony nőegylet által rendezett álarozos vigalom a redout teremben tegnap élénk kedvvel s kitűnő sikerrel folyt le. A redout terme ezutal szinte elégtelennek mutatkozott a díszes társaság befogadására, mely társas köreink színez virágát egyesítette a legpompásabb koszuorba. Eleven maszkok hóditő köre, mint szép álom megannyi tündér alakjai pajzán nevetéssellegtek tora, maguk után szorva a kedély és szeretetreméltóság csillogó élezeit. Salamon zenéje pedig a legválogatosab zenedallamokalkísérte a körlehetlen hóditókat diadal utján. A jó kedv általános volt s a farsangi dáridók e fényes szíjajátékát mindenki valódi gyönyörrel szemlélte. Az álarozfedett hölgyeken kívül egész serege a legbájosb hölgyeknek kínálkozott a maszkok tarka látványaiabn kifáradt esemeknek üdítő ozul. „Tizenkettőkor az álarozosok kedves szereplése véget ért: s Salamon vonója néhány táncdallam eljátszásában adott hangot a széles táncszedvnek.

A „külmagyarutczka“ olv. egylet tagjait tisztelettel kérem, e hó 14-én d. u. 6 óraker tartandó közgyűlésre, saját helyiségében a ref. vegyes népiskolában, megjelenni Szentgyörgyi Lajos, olv. egyleti elnök.

Egy sikerült bou-mot szórnyal a városban. Egyik ujan választott városi tanácsos, ki eddig nem viselt közhivatalt, a választás utáni éjjel, mint mondja, arra ébredt föl, hogy rendkívül szomjas. El nem tudta képzelni e nála éjjelenként szokatlan jelenség okát, míg észbe nem ötlött, hogy hiszen ő is a városi tanács sorába lépett. Si non e vero, sat.

A tavaszias verőfényben mosolygó időjárás a muzeumkertben feltorlodott kórétég egy részét fölolvasztván, a kőfalról lecsorgó víztömeg jégmezővel vonta be a muzeum utca egy részét. Jó lenne, ha rendőrségünk ideje korán megkezdés itt a jég fölívágatását, minthogy egy könnyen bekövetkezhető olvadás esélyei nem kis veszélybe sodornák a muzeum utca mentén lakó alacsonyabb házak tulajdonosait.

Necrolog. Sturm Titusné, született kis- és nagy-dobolyi Dobny Anna szomorodott szívvel jelenti, hogy férje: 1848-ki XI-ik honvéd zászlóaljbeli százados hirscheildi Sturm Titus, élte 66-ik évében f. hó 9—10-én szerencsétlen végre tett áldozatát, éppen a piskii emlékeztetés csata évnapján, hol hőiesen küzdött és megsebesült. Földi részei tegnap d. u. 4 óraker kísértettek ki a közsírkertbe örök nyugalomra. Az engesztelődés, béke nemtője lengjen sirja felett!

Hymen. Mikoszászi vasuti állomásfőnök Kaszó Endre ur f. hó 14-én tartja esküvőjét N. Selyken, Várárhely szép szűlőtte Brann Vilma kisasszonynyal.

A Bécsben f. hó 19-én tartandó Rokitan-ky-ünnepele a kolozsvári kir. tudomány-egyletem és ebben az orvosi kar részéről képviselőik dr. Schulek Vilmos e. i. nagyságos rector, dr. Genersich Antal, a kórboncztan és dr. Machik Béla, a belgyógyászat tanárai küldetnek ki. Rokitan-ky, mint bölcsész, anthropolog, és különösen mint kórúvárá korszakot alkotó jelenség, kinek 70-ik születésnapj ünnepélyével az egyetemi tanszékről leendő lelépése alkalmából az összes európai tudományos világ szándékozik elismerését és hódotatát kifejezni. Az itteni egyetem tanárai „bőzött is vannak közvetlen tanítványai. A küldöttéseg tagjaiban a kolozsvári egyetem egyszerűsind tanítványai által küldi ádvölzetét a nagy mestertnek.

— „A Magyar Themis“ 1874. évi hetedik száma következő változatot tartalommal megjelent: „A magyar körjegyzőségi törvényjavaslat“. Rupp Zsigmondtól. VI. — Szemle. (A képviselőház jog-ügyi bizottságának tárgyalásai). — Egy panszhang a bírói karból. Egy bírótól. — Egyéni nézetek a semmitőlésék és legfőbb ítélőszék egyes évi jelentőségű határozatai felett. Pokoroy Jenő Ármintól. — A legfőbb ítélőszék és a budapesti keresk és váltótörvénysszék ügykimutatása. — Egyleti hírek. — Különfélek. — Kivonat a „Budapesti Közlöny“-ből. Külön mellékletek: Döntvények gyűjteménye és a magyar körjegyzőségi törvényjavaslat.

Hirlapirodalom Oroszországban. Oroszországban összesen 472 hirlap jelenik meg és pedig 377 orosz, 45 lengyel, 32 német, 6 francia, 4 latin, 5 eszt, 3 zsidó nyelven.

A japáni császárné életveszélyben. A legújabb japáni lapok egy balesetről írnak, mely a császárnén e hó 7-én történt. Ugyanis kikocsizván, a lovak egyszerre megbokrosodtak, s minthogy a kocsis minden lélekjelenlétét elveszté, lovak és kocsi egy vízzel telt árokba zuhantak. A kocsis és egy ló a vízbe fultak; a bentülő azonban, minthogy a kocsi erősen volt zárva, nehezebb sérelmek nélkül szabadítottat ki kényelmetlen helyzetéből.

A new-yorki ügyvédek jövedelméről egy angol lap a következőket írja: Azok közt, kiknek a múlt évi panik hó aratást hozott, első helyen vannak az ügyvédi kar tagjai, mert ez által a perek óriási-lag növekedtek. Minden kereskedő, kinek ügyei kis-sé megakadtak, ügyvédet volt kénytelen venni, és sok esetben egynél többet is. A Grinelle-féle csőd-észt tárgyalásánál pl. nem kevesebb, mint hat jól díjazott ügyvéd jelent meg a törvényszék előtt a czég képviseletében. Ezen ügyvédek mindegyike 10 ezer dollárt vett igénybe szolgáltatáiért, úgy hogy csak a csődeljárás 60 ezer forintba került a czégnek. Ez talán soknak fog látszani, de ezen csőd több mint 12 millió dollárt képviselt és Amerikában az ügyvédek követeléseit rendszeren azon összeghez arányla-nak, melyről szó van. Az amerikai ügyvédek idejők értékét rendszeren 40—50 dollárral számítják fel órán-ként, ez még mérsékeltnak tartatik. Oly esetekben, midőn egy fél- vagy egész millióról van szó, az órán-kénti díj egész 500 vagy ezer dollárig emelkedik. Ha az ügyvéd megnyeri a pert, akkor ezenkívül külön gratificatió 10—15 ezer dollárt kap. Általában a díjazás az ügyvéd hírneve szerint arányul, és vannak ügyvédek, kik évenként 50 ezer dollárnyi jövedelmet mutathatnak fel.

A Kisfaludy-társaság pályadíjai. (Hirdetett 1873 február 9-én.) Kivántatik a regény elmélete, tekintettel a magyar regényiro-balomra. Jutalma 100 arany. Benyújtási határideje 1873. okt. 31-e. (Hirdetett 1874. febr. 8-án) Kivántatik kisebb költői beszély, körülbelül 1—3 ivra terjedő: tárgya lehet akár történeti, akár mondai akár jelenkori Jutalma 50 arany. Benyújtási hatá-rideje 1874. dec. 31-ke. A pályamunkák idegen kéz-zel, tisztán és olvashatólag másolva, bekötve, lapozva a szerző valódi nevét nevért rejtő lepecsételt, jelmon-datos levél kísértében, a fenkitett határidőig a társaság titkárhoz küldendő, hogy mind a két pályadíjért verseayzó munkák közül csak az nyerhet jutalmat, mely nem csupán aránylag jobb a többi-nél hanem amelynek önálló becsé is van.

A fardadhatlan buzgalmu Franklin-társulat kiadó-hivatalától megint egy egész halom új köny-vet vettünk. A kiadványok részint új irodalmi ter-mékek, részben már ismert, de kitűnő művek új ki-adásai, s hogy ezek újajlag megjelenhetnek: örven-detes jelensége könyvpiacunknak. Ez utóbbiak sorá-ba tartoznak: Jókai Mór A közsívi ember fia, három kötetben (Jókai Mór munkáinak népszerű ki-adása 79—82 füzeté). Az egész mű ára 1 frt 20 Kis nemzeti muzeum 21. 22-dik kötete, az egyik Csokonai Vitéz Mihály válogatott verseivel (Lilla; Anaktreóni dalok; Ódák és vegyesek; A lélek hal-hatalansága; Béka-egérhároz;) a másik Franklin éle-te, Mignettől, ford. Gerando Attila. Egy-egy kötet ára 50 kr. Továbbá: Öt hét a lég-hajón Vernet Gyula világhírű könyvének tetszetős átdo-gozása, csi-nos fametszetekkel; ára 1 frt 20 kr. Magyar le-velező, Toth Lajos ügyvédől. Nyolczadik kiadás; ára 2 frt 60 kr. Az új művek sorát Korékgvár-tó Árpád, egyetemi tanár, történelmi műve „Tíz év Magyarország legújabb történetéből, 1840—1849.“ Két vaskos kötet, ára 3 frt, a magyar irodalom története, költészettannal, női taninté-zetek számára; szerkesztette Zerkovitz Szidonia, okl. polg. isk. tanárnő; ára 1 frt 80 kr. Népszé-rű szólészeti és borászati kézikönyv. Vegy-tani és köztapasztalatok nyomán, írta Dr. Perlaki Mihály; számos fametszvényvel; ára 1 frt 50 kr. Vezérkönyv a protestans népiskolaival-lástanításban, és Vallás és erkölcs-tan, a prot. népiskolák számára, I. füzet (I. és II. oszt. számára); az előbbinek 50, ez utóbbinak 20 kr. Végül: Magyar-német és Német-magyar Zsebszótár, írta Tipray János; a két kötet ára 1 frt.

Vérbeümlösztés hatása. Egy 23 éves fiatal embart, kinek pánvessztégségét folyót teste megmerevedett, beszéleti tehetségét elveszté és min-den érzéki behatás iránt érzéketlenné lett, Leidens-

doyf bécsi tanár a legkülönbözőbb gyógymódok alá vetette, de sikeretlenül; még a villany sem használt. Ekkor a tanár az utolsó eszközök nyult: a vérbe-ümlösztéshez. Három unczi vért feckendett ereibe. A művelt hatás nem maradt el. Azután, mely az-előtt csak 40—45-öt vett egy percz alatt, míg a művelet alatt 80—80-re emelkedett egy perczben. Néhány óra múlva, még a visszaható láz beállta-előtt, a beteg ismét tudott beszélni és három heti merevedett állapotáról mondott el egyetmást.

— Michelet híres francia történetész meghalt — e hirt hozá meg f. hó 10-éről keltezett egyik párisi távirat. Michelet 1798. aug. 21-én született Párisban és iskolai tanulmányainak befejezése után a közoktatásügynek szentelte magát. 1830 ban az or-szágos leváltár történelmi osztályának főnöke s egy-idejűleg a Sorbonneban Guizot helyettesse lett. 1838 ban az erkölcsi és politikai tudományok akademiájá-nak tagjául választott s a „College de France“ történelem tanárának nevezetett ki, Tanszékén, tá-maszkodva a tanuló fiatalok bizalmára, sorompóba lépett a demokratikus eszmék mellett és erőlyes har-czot kezdett meg a jezsuiták és az ultramontanizmus ellen, mi által sok ellenséget szerezett magának. E viszonynak több röpirat lón következménye. Ezen iránón később oly erős republicanus színezetet vett fel, hogy a kormány 1851-ben letiltotta előadásait.

— Az államcsiny következtében, miután az esküt nem akarta letenni, leváltárokki helyét is elvesz-tette s ezutal mint magán ember élt részint Bre-tagneban, részint Párisban leginkább nagy történelmi műve befejezésével foglalkozva. E negy mű mel-lett, mely 1833—1866-ig 16 kötetben jelent meg. „Histoire de France“ című alatt, több apróbb nagyon kedvelt bölcsészeti s társadalmi művei jelentek meg. Műveinek nagyszáma, különösen ritka élnék phanta-siája s örökifju lelkesedétt hangja folytán, minden országba elterjedtek. Műveiben mindenütt magikus erő rejlik, mely az olvasót — ha csak rövid időre is — önkánytelenül maga után vonzá. A styl ele-gantiájáról híres francziák között is alig van jelen-leg egy is, ki vele mérközhetsék, s művei bizony-nyal még soká tulélik szerzőjük halálát.

— Helyreigazítás. Lapunk tegnapi számának hirovátában a városi képviselő bizottság szerdai gyűléséről szólnán, tévesen írtuk, hogy a főkapitá-nyi székre négyen lettek kijelölve. A kijelöltek csak Földesi Sándor, Minorich Károly és Müller Sándor valának. Vajna Sándor annyival kevésbé jelöltévkv-kl, miután még a candidatió megejtése előtt vissza-lépett a folyamadók sorából.

A közönség köréből.*

Baróth, 1874 febr. 11.

„A batás visszahatást szűl.“ Ez oly phisikai igazság, melyet a baróthi felső népiskola igazgatója és néptanítói egyleti elnök Bedő József ur is nem hiszem, hogy kétségbe vonjon, vagy plane elvitatni megkísérle; s épp ez indokból szándékozem a „Kelet“ ez évi 2-ik számában: Felhívás az „erdő-vidéki általános néptanítói egylet“ érdekében című közestét cikkeire pár vonásban reflektálni.

Ez ügyben tiszteletes Benedek József ur a „Kelet“ 5-ik számában a merész kitételekkel meg-leckéztetett erdővidéki papság érdekében válaszolt már, s nekem csupán a „Felhívás“ visszahatását czélom kisé megvilágítani az alábbiakban.

Hogy egy csirájából alig bontakozó erkölcsi testület kívánt aikt arathasson; hogy az elsőbe tü-zött szent czélt elérhesse, s hogy pártfogó tagokat is számlálhasson kebelében, legelső gyűlésére — egy a többire is — nem lehet, nem szabad dorongokkal gyűjteni össze a lelkeseket, értelmiegeit, körjegyző-keket és főbírákat, mert ily eljárás mellett a tesület téveszti czélját s a hatás elkerülhetlenül visszaha-tást szűl.

Ebbeli állításomat fényesen igazolja a nevezett elnök ur által folyó hó 4-ére Baróthra összehívott gyűlés eredménye, melyről az értelmiség, a községi főbb előjárók s a lelkesek is 1 — mond egynek — kivételében merőben hiányoztak, mi talán egészen ellenkezőleg át vala ki, ha az elnök ur szelidebb hangon bocsátást volna nyilvánosságra „Felhívását“; mert megvagyok győződve, hogy egy minden szo-mélykeskedésektől ment szelidhangu „Felhívás“ — jobban mondvá meghívás biztosabban eredmé-nyezi vala a kívánt sikert, mint a halmaz epigram-mok metsző élei.

Ha pedig az elnök ur a gyűlés után fennebbi állításom ellenkezőjéről győződött volna meg, csak akkor lesz vala helyén merész „Elhívását“ nyilvánosságra hozni, de az előtt semmi szin alatt nem. Mert ha a testület iránt — kétségen kívül — pár-tóló hajlammal bíró lelkesesség és értelmiség az el-nök ur eljárása miatt le nem hangolódik-pópos gyű-lésre számíthatott volna; azonban már az első föl-lépés oly tévesztett volt, hogy a növelés szent ügye-körülhi gíggadt tanácskozá; eszmecserék s ezekből a jobbák elajkítására helyett majd az újévi (Felhívás Január 1-éről) ajándok kétszerződését várhatjuk vala.

*) E körösdekt főlészálásoknak szánt rovat alatti köz-leményekről csupán a saját-hatóság irányában vállalt felelőssé-get

Már pedig ettől édes mi ovakondu yájunknak nunk kell, mert az elnök ur majd reán disputált volna, s így elkellett volna sajátitanunk: hogy az ő „Felhívása“ helyes; s a „compromis-sum“ jobb a „compromissionról“; hogy a magas ministerium is „szentesít-het“ s hogy választásánélkül is lehe-tünk „tisztéletbeli tagok“ stb. mert felhívja Erdővidék lelkeszeit, értelmiegeit, stb. hogy legyenek egyletüknek, „rendes-tisztéletbeli“ és „párt-fogó tagjai“ hol ott azt is kifejezi hogy „tisztélet-beli tag csak az lehet, kit az egylet szellemi, kivált a tanügy és nevelés terén tett működésének méltány-lásául-megválaszt“ Tehát oknélkül buzdit az elnök ur bár kit is, hogy tisztéletbeli tag legyen, ha meg nem választja az egylet.

Bejezéstül megkivánom jegyezni: hogy minden jó érzésű hon polgár szívében hordja a növelés és nö-veltetés szent ügyét; minden ilyen késsz pártolni az ezt előmozdító testületeket csak előjárói is ne lépjék át a humanitás ösvényét, s ki-ki a magáénak czél-bavett emelése által ne törkedjék a másokéit tör-píteni!

Vécervári

KÖZGAZDASÁG.

Kimutatás

A tordai takarékpénztár 1874. január havi üzlet forgalma.

Bevétel.

1873. deczember haváról átjött készpénz 3060 frt 81 kr, 106. betétekben 10,229 frt 44 kr, visszafizetett váltókban 27,955 frt, visszafizetett elő-legekben 1030 frt, kamatokban 666 frt 30 kr, kü-lönbféle díjakban 170 frt 40 kr, betéti könyvek dí-jában 3 frt 30 kr, állam illetékben 70 kr, nyugta-átíratási díjban 6 frt, részvény kiállítás díjban 90 kr, részvényjegy után járó bélyegilletékben 57 kr, alapítási költségben 80 kr.

Összesen 43,124 frt 22 kr.

Kiadás.

Visszafizetett betétektől 57 betét után 8432 frt 84 kr, visszafizetett folyó kamatoktól 321 frt 73 kr, leszámított váltóktól 30255 frt, előlegektől 730 frt, tiszti fizetésekért 194 frt 98 kr, megjelenési díjak-ért 18 forint, kezelési költségektől 1 frt 30 kr, ál-lam illetéktől 70 kr, részvényjegy után járó bélyeg-illetéktől 76 kr.

Összesen 39,955 frt 31 kr.

Pénztári maradvány 3168 frt 91 kr.

Fösszeg 43124 frt 22 kr.

Torda, 1874. január 31-én.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről

Febr. 12-én 5% Metalliques 69.25 frt. 69.25 Kamat — 5% Nemzeti kölcsön 74.60 frt 1860. Kölcsön 103.25 Bankrészvény 980 Hitelin-tézeti részvények 237. — London, 11255 ft. st. — Ezüst 106.60. Cs. kir. arany — Napoleonor 901 1/2 Urbéri kötvények: Magyarországi 76.50; Te-mesi 76. — Erdélyi 74.50 Horvátországi 75.50.

Felelős szerkesztő Szász Béla:

Nyilttér.)*

Minden betegnek erő és egészség
gyógyszer és költség nélkül:

Revalescière Du Barry
Londonból. (108—208)

64,210 sz. bizonyítvány.

Napoly. 17 apríl, 1862.

Uram! Egy májbetegség következtében két év óta bor-zasztó sorványági és fájdalmas állapotban voltam. Nem tud-tam irni és olvasni; testem minden idege reszketett, gyomrom nem emésztett, aludni nem tudtam s folytonos idegetes ál-lapotban valék, mely ide oda taszigált, egy percz nyugalmat nem adott s a legnagyobb buskomorságba ejtett. Sok orvos merítette ki velem tudományát, de nem volt képes enyhét nyújtani. Kétségbeesésben megpróbáltam önnék Reváliscière-jét s három havi használat után hálát adok az istennek. A Revalescière legfőbb dícséret érdemel, egységesen teljesen visszaadta a azon helyzethez hozott, hogy társadalmi állásomat smét elfoglalhatom. Mély hálával és teljes tisztelettel de Bréhan marquise.

65,810 sz. bizonyítvány.

Neuchâtaun (Voger) 28. dec. 1862.

Leányom 17 éves korában a havi tisztulás kimaradása következtében borzasztó idegrángásban, az ugynevezett Vitus ánczban szenvedett s az orvosok kételkedtek meggyógyítha-ása lehetsége fölél. Azóta egy barátomindan éka Revalesci-erével tápláltam s ez a drága tápszer, m tanácsismerés: bám latára, teljesen helyre állítá: most tökéletesen egészséges. Eu a gyógyulás nagy feltűnést okozott s az orvosok, kik a ba gyógyíthatatlannak tartották, most bámulnak gyermekemet te-jos egészségben láthatni.

Martin, Officiere Comptable en retraite.

Táptálóbb levén a husnál, a Revalescière dícséretnek s gyermeknél 50-szer olcsóbb a gyógymórnél. 1/2 fontos bádogszalencsében 1 frt. 50 kr., 1 font 2 frt 50 kr., 2 font 4 frt. 50 kr., 5 font 10 frt. 12 font 20 frt. 24 font 36 frt. Revalescière kétszeresült szalencsékben 2 frt 50 kr és 4 frt 50 kr. Revalescière csokoládéporban és táblákban 12 kr és 4 frt 50 kr. Revalescière csokoládéporban és táblákban 12 kr és 4 frt 50 kr. 24 csészére 2 frt 50 kr, 48 csészére 4 frt. 50 kr. Porban 120 csészére 10 frt. 238 csészére 20 frt. 576 csészére 36 frt. Kapható Barry du Barry és társas által Bécsben, Wallfischgasse 8 sz. valamint minden városban jó gyógyszeresnél és fűszerárusoknál; a bécsi ház el is küldi minden irányba postai utazvót vagy utazvány mellett.

Kolozsvárt: Binder Károlynál. Debreczenben: Mi-álovita István a „Kigyóha“ címűt gyógyszerárában. Du-na-fődvárt: Nadhara Pálnál. Brassóban: Fabik Ede és Ikellensz. Gyula-Fehérvárt: Mihelys: Zeigmond gyó-gyszeresnél. Marosvásárhelyt: Fogarassy Demeternél. Pesten Török Jánosnál. Temesvárt: Quiriny Alajos és a váro-jasergyárában.

